

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

3. Vtrum anima fuerit prius assumpta, quàm caro.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

Super questionis sex
ta articulum secun
dum.

tamen pulchritudine cessante, ad
huc durat copula coniugalis. & si
militer separata anima, remanet
vniio verbi ad carnem.

ARTICVLVS II.

Utrum Dei filius assumpserit animam
mediante spiritu, siue mente.

AD SECUNDVM sic proceditur.
Videtur, quod filius Dei non
assumpserit animam mediante
spiritu. Idem enim non cadit me
dium inter seipsum & aliquid ali
ud: sed spiritus siue mens non
est aliud in essentia ab ipsa ani
ma, ut in prima parte habitum
est. * ergo filius Dei non assump
sit animam mediante spiritu siue
mente.

¶ 2 Præ. Illud, quo mediante fa
cta est assumptio, uidetur esse ma
gis assumptibile: sed spiritus siue
mens non est magis assumptibi
lis, quam anima: quod patet ex
hoc, quod spiritus angelici non
sunt assumptibiles, ut supra di
ctum est. * ergo uidetur, quod fili
us Dei non assumpserit animam
mediante spiritu.

¶ 3 Præ. Posterius assumitur a
primo mediante priori: sed ani
ma nominat ipsam essentiam,
quæ est prior naturaliter, quam
ipsa potentia eius quæ est mens.
ergo uidetur, quod filius Dei non
assumpserit animam mediante
spiritu siue mente.

SED CONTRA est, quod Aug. di
cit in lib. de Agone Christiano. †
Inuisibilis, & incomparabili
s ueritas, per spiritum ani
mæ, & per animam corpus ac
cepit.

RESPON. Dicendum, quod
sicut dictum est, * filius Dei, dici
tur assumpsisse carnem anima
mediante, tum propter ordinem
dignitatis, tum etiam propter cõ
gruitatem assumptionis. Vtrum
que autem horum inuenitur, si
comparemus intellectum, qui spi
ritus dicitur, ad ceteras animæ partes:
non enim anima est assumptibi
lis secundum congruitatem, nisi
per hoc, quod est capax Dei ad
imaginem eius existens, quod est
secundum mentem, quæ spiritus
dicitur, secundum illud Eph. 4.
Renouamini spiritu mentis ue
stræ. Similiter etiam intellectus
inter ceteras partes anime, est su
prior, & dignior, & Deo similior.
& id, ut Damasc. dicit in 3. li. * uni
tum est carni per medium intelle
ctum, uerbum Dei. intellectus n.
est quod est animæ purissimum,
sed & Deus est intellectus.

AD PRIMVM ergo dicendum,
quod & si intellectus non sit aliud
ab anima secundum essentiam: di
stinguitur tamen ab aliis partibus
animæ secundum rationem po
tentis. & secundum hoc compe
tit sibi ratio medij.

AD SECUNDVM dicendum, quod
spiritui angelico non deest cõgrui
tas ad assumptionem, propter de
fectum dignitatis: sed propter ir
reparabilitatem casus, quod non
potest dici de spiritu humano, ut
patet ex his, quæ in prima par
te dicta sunt.

AD III. Dicendum, quod anima
(inter quam & Dei uerbum poni
tur medium intellectus) non acci
pitur pro essentia animæ, quæ est
omnibus potentijs cõmunis: sed
pro potentijs inferioribus, quæ
sunt omni animæ communes.

ARTICVLVS III.

Utrum anima a Dei filio prius fuerit
assumpta, quam caro.

AD TERTIUM sic proceditur.
Videtur, quod anima Chri
sti fuerit prius assumpta a Verbo
quàm caro. Filius enim Dei assu
mpsit carnem mediante anima, ut
dictum est: * sed prius peruenit
ad medium, quàm ad extre
mum. ergo filius Dei assumpsit
prius animam quàm corpus.

¶ 2 Præ. Anima Christi est di
gnior angelis, sicut illud Psal. 96.
Adorate eum omnes angeli eius:
sed angeli creati sunt a principio,
ut in primo habitum est. † ergo
& anima Christi, que non fuit an
te creata, quàm assumpta: dicit. n.
Damasc. in 3. lib. * quod numquã
neque anima neque corpus Chri
sti propriam habuerunt hyposta
sim: ergo uidetur quod anima fue
rit ante assumpta, quàm caro, que
est concepta in utero Virginis.

¶ 3 Præ. Ioan. 1. dicitur, Vi
dimus eum plenum gratiæ, &
veritatis: & postea subditur, quod
de plenitudine eius nos omnes ac
cepimus, id est, omnes deles quo
cumque tempore, ut Chrylосто
mus exponit. * Hoc autem non
esset nisi anima Christi habuisset
plenitudinem gratiæ, & veritatis
ante omnes sanctos, qui fuerunt
ab origine mundi: quia causa non
est posterior causato. Cum igitur
plenitudo gratiæ & veritatis fue
rit in anima Christi ex vniione ad
Verbum, secundum illud quod
ibidem dicitur, Vidimus gloriam eius quasi vni
geniti a patre, plenum gratiæ & veritatis, consequens
videtur, quod a principio mundi anima Christi fue
rit a Verbo Dei assumpta.

considerentur illæ duæ
partes, non secundum
quod vniuntur in una sub
stantia anima (quia sensi
uum est in intelle
ctiuo, ut trigonũ i te
tragono, ut dicitur in. de
Anima) sed abstrahē
do ab illo vel alio mo
do coniunctionis, &
considerentur ipsæ par
tes diuerse. & quod con
iunctæ sunt in homi
ne non curado de mo
do, quo sunt coniun
ctæ, simile est iudiciu
de illa propositione,
Assumpsit carnem me
diante anima, & assu
mpsit animam mediante
spiritu. Et propterea
Aug. simul vtramque
prodit, & in litera
similibus dicitur utraq;
meditatio, saluantur
enim vtrouique: & gra
dus dignitatis, & cau
sa & causati, diu pars
intellectiuæ ex hoc, quod
coniungitur pari sen
sitiuæ, perficit illa, &
est illi ratio, quod sit al
sumptibilis. Quocir
ca non requiritur hic
causalitate, sicut pars
essentialis, que est for
ma, est causa alterius
cõstitutiuæ, sed propor
tionaliter causalitate,
sicut pars potentialis
formalior & superio
ris ordinis est causa
partis inferioris. oport
et n. proportionaliter
inquirere & intellige
re causalitatem, sicut
proportionaliter sub
partes, que dicuntur
partes essentielles, &
que dicuntur partes
potentiales.

Super quæst. sex
ta articulum tertium.

IN titulo ly prius,
sumitur secundum
tempus ita quod questio
est de prioritate te
poris. & occasio huius
est positio Origenis,
¶ In corpore articu
li sunt tria, primo po
nitur positio Orige
nis: secundò reproba
tur in vno sensu: ter
tio reprobat in alio
sensu. Distinctio par
tiu clara est in litera.
Quod ad primũ posi
tio Orig. refert quod
ad duo. I. & quod ad a
nimas oimium hominũ,
& quod ad animam Chri
sti scilicet quod omnes
fuerunt

Locis sup. a.
1. not. at.

P. p. q. 77. ar.
1. ad 1.

Ar. 4. ar. 2.

Ex c. 18. 29.
20. & 21. col
ligitur co. 3.

Ar. præced.

si. 3. orth. in.
c. 6. ante me
dium.

Lib. 4. 6. 6.
prim.

Li. 1. c. 7. 8.
eom. 4.

Infant.
2. 3. 4. 5.
2. 4. 8.
2. 9. 3. 8.
di. 3. 9. 3.
2. 8. 4. 6.
3. 4. 4. 3.
Ar. 1. 1. 1.

P. p. 4. 4.

Homin.
10. 2. 10.
culis a p.
com. 3.

facta in principio simul creata: de qua Origenis posicione videtur, si quis, in 2. contra Genes. c. 83. quoniam hic non tractatur, nisi quo ad animam Christi in ordine ad assumptionem. Quo ad secundum, quia dupliciter poni potest, animam Christi ab initio mundi creatam fuisse, uel creatam, & non simul assumptam a filio Dei, uel tunc creatam,

Lib. 4. c. 6. in princ. & simul assumptam a filio Dei, sed postea in utero Virginis carni unitam, ideo in littera uterque modus excluditur.

¶ Et contra primum ponit conclusio hec. Inconueniens est animam Christi ab initio creatam esse, & non simul assumptam, probatur ducendo ad inconueniens, quia sic fuisse aliquando per se subsistens, & uel corrupta fuisse illius subsistentia in assumptione, quod est in conueniens, uel remanisset, quod est impossibile, quia non fuisse unio secundum subsistentiam.

¶ Vbi nota primo, quod Auctor loquitur hic de subsistentia tamquam si loquitur de personalitate requiritur anima separata differt a persona solum per hoc, quod est incompleta speciei, quia non est species, sed pars speciei. Quia enim eadem est ratio de personalitate & subsistentia quo ad assumi, & non assumi, quia scilicet utrique eadem ratione repugnat ideo eadem utitur ratione Auctor contra subsistentiam animae separata, quia unus est superius contra personalitatem substantie separate, quae est angelus. Nam sicut implicat personam assumi in unitatem personalem alterius personae, quia pertinet ad esse personale assumptis personae, quia assumpta esset, & non pertinet ad esse personale assumptis personae, quia esset secundum se in persona alia, ita implicat subsistentiam animam assumi ad aliud subsistentiam, quia simul per se separatim existeret, & non per se separatim existeret. Ex eo namque, quod ponitur subsistens secundum se, ponitur per se separatim existeret, nam hoc ipsum significat subsistere secundum se, & ex eo quod ponitur assumi ad alterius subsistentiam, ponitur quod non per se, sed per illud aliud subsistat; alioquin ad illius alterius subsistentiam non esset tracta.

¶ Nota secundo, quod subsistentiam animae praexistente corrumpi potest intelligi dupliciter, primo quo ad actum subsistentis, qui nihil aliud est quam actus essendi ipsius animae, ut est ipsius solius, hoc est ut est eius ut quod est, & hoc modo uidentur Thomistae, iuxta superius recitata, de personalitate intelligere hunc locum. Alio modo, non solum quo ad actum subsistentis, sed quo ad id, quod subicitur actui subsistentis, ita ut corrupto subiecto actus, ex consequenti sequatur corruptio actus, & hoc modo intelligendus uideatur hic textus, conformiter ad praedeterminata de personalitate. Imaginandum est enim quod anima separata est semiperona, & non solum seminata: nam unita carni est seminata, cum sit pars essentialis humanae naturae: sed non subsistit per seipsum ut quod sed per hypostasim, cui ut anima, ut ratio subsistendi ex proprio genere, immateriali ordine desert actum essendi & subsistentis: sed statim ut separata est a corpore, ex hoc ipso, quo constituitur in esse separato, constituitur in quadam totalitate & completionem ut scilicet sit quod subsistit, inadaquate tamen ad suum esse in quo natum est etiam corpus, & totus homo subsistere. Tam enim dictum est, quod separatio ad quendam totalitatem & completionem, & ideo statim separata anima est semiperona, ac per hoc proprio termino terminatur, quae in corpore existens terminabatur termino totius hominis. Et ideo sicut si assumitur praexistens angelus, corrumpitur primo terminatio naturae angelice, quae est illius personalitatis: ita si assumitur anima prius separatim existens corrumpitur ipse terminatio, quae constituitur in esse: quod est & se-

Amperona & subsistentis. Sed si anima assumitur non praexistens separata (sicut etiam unitur de facto corpori non praexistens separata) tunc solum ut seminata assumitur & unitur: quia non a thac terminata intelligitur proprio termino, quem in sui a corpore, & ab hypostasi separatione nata est habere. Non tamen autem dico, non solum a corpore, sed ab hypostasi, quia si anima separatur a corpore, & non ab hypostasi (quod in solo Christo accidit in triduo) tunc non nisi ut seminata separata a tota natura, quae desineret, remaneret subsistens, non per se, sed hypostasim alienam, puta, filii Dei, cui semper est unita.

¶ Unde Leo Papa dicit in Epistola ad Julianum, quod non alterius naturae erat caro eius, quae nostra: nec alia illi quam ceteris hominibus anima est a principio inspirata.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod sicut supra dictum est, anima Christi dicitur esse medium in unione carnis ad uerbum secundum ordinem naturae, non autem oportet ex hoc, quod fuerit medium ex ordine temporis.

AD SECUNDVM Dicendum quod sicut Leo Papa in eadem Epistola dicit, anima Christi excellit nostras animas, non diuersitate generis, sed sublimitate uirtutis: est enim eiusdem generis cum nostris animabus: sed excellit etiam angelos secundum plenitudinem gratiae & ueritatis. Modus autem creationis respondet aeterni secundum proprietatem sui generis, ex quo habet, cum sit corporis forma, ut creetur simul, dum corpori unitur, quod non coepit angelis, qui sunt substantiae omnino a corporibus absolutae.

¶ Sed insurgit tunc quaestio, an in communi resurrectione anima separata huius uel illius reuera ad corpus retineat suam propriam terminationem: an perdat illam, & terminetur personalitate totius. Ad hoc dicitur, quod quia aliter se habet anima rationalis in sui principio, cum in corpore sit, & aliter cum ad corpus, per resurrectionem redit, quod ex hoc habetur, quod anima in sui principio indiuiduatur ex corpore, antequam anima indiuiduatur potius corpus, quam indiuiduatur ex ipso, ut patet in his, in quibus diuina uirtute materia corporis suppletur, puta, quae totaliter per multas generationes & generationes ex solis carnibus humanis nutriuntur.

¶ Sicut ergo indiuiduationem semel in corpore adeptam nunquam deserit anima rationalis, sed ex illa indiuiduatur, si opus est, corpus (ita ut idem numero sit resurgens homo, qui prius fuit) ita ratio habile est, ut ad propriam terminationem aliter se habeat in corpore, & extra, ac in reditu.

¶ Nam non acquirit illam in corpore, constituendo naturam, sicut acquirit indiuiduationem, sed acquirit illam in corpore constituendo personam, hoc est, si ad hoc perueniat, quod sit principium constitutum propriae personae, & non solum propriae naturae, & ideo in Christo non acquirit proprium terminum, quia non constituit propriam personam, sed nec constituendo propriam personam uidetur acquirere illum consummate: sed medio modo inter actum & potentiam: quoniam aliquo modo est, quod subsistit & operatur, & aliquo modo non. Sed in separatione a corpore & corruptione hypostasis, quae simul in aliis a Christo hominibus sunt, anima propria terminum consummat & acquirit, quem semel adeptum retinebit etiam in reditu ad corpus, & in statu perfectionis possidenda illum reunita corpori, quam si separata esset, eo quod tunc erit in naturalissimo suo esse. Ut sic differentia quo ad propriam terminationem inter animam in sui principio, & in resurrectione sit, quod in sui principio deforis uenit, ut quo etiam quo ad personalitatem, & ideo impedit contingit illam & a propria & totius personalitate, ut patet in mysterio assumptionis: in regressu autem uenit, ut quod est, licet partialiter. Et ideo sicut indiuiduatur & communicat suum esse homini, & glorificat illum in Sanctis, ita subsistentiam, terminationem, semique personalitatem, ad perfectionem humanae subsistentiae & personalitatis adducit.

¶ Quo ad tertium refutatur Origenis positio intellecta secundo modo, scilicet quod anima illa in sui creatione ab initio fuerit unita, & postmodum in utero Virginis incarnata. primo deducendo ad inconueniens, quod scilicet anima Christi non uideretur esse eiusdem naturae cum nostris secundo auctoritate Leonis.

¶ Circa rationem hanc dubium ex duplici capite occurrit. Primo, quantum ualeat simpliciter, nam ex hoc, quod homo uel bos creatur ante omnia saecula uel post, non uariatur natura eius, sed mensura secundum durationem. nihil ergo uideretur

Ter. S. Thoma. E 3 ualere

Est enim anima ad illud, quod est, & non multum ante illud.

Ar. 1. huius

Ad Jul. epist. non multum ante illud & est epist.

Lib. 4. c. 6. in princ.

D. 11.

Li. c. 7. & 8. eom. 4.

infanta

3. 3. 3.

4. 4. 4.

5. 5. 5.

6. 6. 6.

7. 7. 7.

8. 8. 8.

9. 9. 9.

10. 10. 10.

11. 11. 11.

12. 12. 12.

13. 13. 13.

14. 14. 14.

15. 15. 15.

16. 16. 16.

17. 17. 17.

18. 18. 18.

19. 19. 19.

20. 20. 20.

21. 21. 21.

22. 22. 22.

23. 23. 23.

24. 24. 24.

25. 25. 25.

26. 26. 26.

27. 27. 27.

28. 28. 28.

29. 29. 29.

30. 30. 30.

31. 31. 31.

32. 32. 32.

33. 33. 33.

nalere ratio. inferens alicuius naturae ex prioritate. secundum di-

Inf. q. 68. ar. 1. ad 1. & 3. di. 1. ar. 1. & 2. ad 1. & ad 2. & ne. q. 6. ar. 4. ad 2.

Ad tertium. Dicendum, quod de plenitudine Christi omnes homines accipiunt secundum fidem, quam habent in ipsum: dicitur enim Rom. 3. quod in fidei Dei est per fidem Iesu Christi in omnes, & super omnes, qui credunt in ipsum. Sicut autem nos in ipsum credimus, ut in iam natum; ita antiqui crederunt in ipsum ut in natiuiturum: habentes enim eundem spiritum fidei credimus, ut dicitur 1. ad Cor. 4. Haberaut fides quae est in Christum, uirtute iustificandi ex proposito gratiae Dei, secundum illud Rom. 4. Si qui non operatur, credenti autem in eum, qui iustificat impium, fides reputatur ad iustitiam secundum propositum gratiae Dei. Unde quia hoc propositum est aeternum, nihil prohibet per fidem Iesu Christi aliquos iustificari, etiam antequam eius anima esset plena gratia & ueritate.

Nec eget multa probatione haec propositio, sed est quasi per se nota; quoniam si res aliqua sic se habent, quod ex naturis suis uendicant sibi tam diuersos modos suae naturalis productionis, non nisi ex diuersitate formali rerum, quae producuntur, proceduntur: puta quia una naturaliter est in corpore, & alia non, propterea una naturaliter exigit fieri in corpore, & alia ante corpus, una naturaliter est forma corporis, & ideo fit in corpore, alia non est naturaliter forma corporis, & ideo fit extra, & ante corpus.

In eio fu. ar. 3. citatis.

e. 18. in prim. 20. g.

Unde supponit haec ratio animas nostras secundum suum naturalem modum fieri, creando infundi & infundendo creati, quia sunt naturaliter formae corporum, & ex hac suppositione arguit, quod anima Christi non fuit ab initio creata, & assumpta. Supponit etiam quod in prima constitutione uniuersi non attenditur (ut Aug. docuit) quid Deus potuerit facere, sed quid natura rerum earumque ordo exigit.

In responsione ad tertium eiusdem articuli nota bene resolutionem claram, unde fides Christi est iustificatiua, ex proposito diuinae gratiae, iuxta euidentem auctoritatem Apost. ad Rom. 4.

Super questionis sextae articulum quartum.

Titulus de prioritate temporis intelligitur. Et est ratio quaeritionis, quia in conceptione aliorum hominum inuenit prius tempore caro, quam adueniat anima rationalis, quae prius uiuit uita plantae: dein de uita sensus, & postremo animatur anima rationali. Et constat quod filius Dei assumpsit carnem ab initio conceptionis sui corporis.

In corpore unica est conclusio responsiua quaesto negatiue. Caro Christi non prius assumpta est a uerbo, quam anima unita. Probatur dupliciter, primo sic. Caro humana non est assumptibilis antequam sit propria materia animae rationalis & humana, ergo non est prius assumpta, quam anima rationali unita: Antecedens habet duas partes, quae in idem redeunt, nec differunt, nisi sicut expressum in communi & proprio uocabulo, quoniam materia propria animae rationalis & caro humana idem sunt: sed differunt, quia ut materia propria sonat id; quod commune est omnibus materiis propriis, ut caro humana specificat id quod est in ordine ad animam rationalem.

Ex utraque ergo parte probatur in litera consequentia. Primo, ex proprietate materiae: quia materia simul dum recipit formam sit propria illius formae; quod probatur, tum quia materia non prius habet or-

dinem ad formam ut propriam formam, quam habeat ipsam formam, tum, quia simul terminatur generatio & alteratio praeterea. Ex secunda uero parte, quia caro non est humana ante aduentum animae rationalis. Antecedens uero pro secunda parte relinquatur per se notum: pro prima uero parte probatur, quia caro hu-

mana non est a sumptibilis, nisi per ordinem, quem habet ad animam rationalem, ut propriam formam. Secundo probatur conclusio ex proportionali adiecta huius rationi similitudine de anima sicut anima rationalis non prius assumpta, quam unita carni, ita nec caro prius assumpta quam unita anima rationali. Et utrobique ratio proportionaliter est, quia id contra naturam anime, hoc contra naturam carnis humanae.

Circa hunc propositum, unum dubium occurrit, quia uidetur quod materia propria formae sit ante aduentum formae: quoniam materia non est propria nisi propter dispositiones ad talem formam; materia autem plene disposita est inmediate ante instanti introductionis formae: prius igitur tempore est materia propria animae rationalis, & uniuersaliter formae, quam adfit ipsa forma. Praeterea, minus est materia propria animae rationalis, & minus habet ordinem ad ipsam carni mortua, quam caro immEDIATE ante instanti introductionis animae rationalis, quoniam ista naturaliter necessitat ad formam, illa naturaliter magis ac magis recedit a forma exclusa: sed caro Christi mortua habet ordinem ad animam Christi, propter quem remanet assumpta, ut propria materia illius, igitur & caro in ultima dispositione habet illum ordinem, & est propria materia animae rationalis.

Ad primum dicitur, quod propria materia alicuius formae dupliciter dicitur fieri tantum uel in facto esse: in proposito autem sermo est de materia propria in facto esse: obiectio autem procedit de materia proprie in fieri.

Ad secundum conceditur, quod secundum naturae ordinem caro ultimo disposita habet magis rationem propriae materiae, quam caro mortua, sed in ordine ad resurrectionem, quae sola diuina potest potentia fieri, caro mortua habet magis materiae propriae rationem: quia ista iam in facto esse. fuit propria materia istius animae, & dedit huic animae indiuiduationem, & reuocanda est illi ad reconstituendum eundem numero hominem.

Unde in equiuoco laboramus, quoniam aliter sumitur propria materia in generatione, ubi naturae ordo attenditur, & aliter in resurrectione, ubi diuinus ordo consideratur; quia tamen apud theologum utraque dicitur propria materia, ideo caute Auctor in litera non dixit, hunc ordinem non haberi nisi praesente anima rationali corpori, sed dixit non haberi antequam anima adueniat: cum hoc enim fiat, quod habeat etiam post mortem, ex quo iam semel anima affuit corpori: cum primo autem dicto non stare, quod haberetur post mortem propria materia.

In responsione ad secundum eiusdem articuli, uide rationem naturalem, quare non arguit diuersitatem naturae auferre a Christo naturalem modum producendi carnem, & argueret diuersitatem naturae, si anima producta esset ante corpus, quia, scilicet in carnis productione uarietas esset penes antecedentia.

In art. in hunc.

In prob. haberi liber in ope. Ana. mo. 3.

Lib. 3. ord. in ca.